

«از ماتیلدا تا کابل: انکار زنان، سیاست جاری برخلاف موازین انسانی» یادداشت مفهومی

مقدمه :

اثر ماتیلدا، که به افتخار ماتیلدا جاسلین گیچ نامگذاری شده، نه تنها به نادیده گرفتن یا مصادره دستاوردهای زنان در تاریخ علم و دانش اشاره دارد، بلکه الگویی گسترده‌تر از محو سیستماتیک صدای زنان و انکار مشارکت آن‌ها در عرصه‌های عمومی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را نشان می‌دهد. بیش از چهار سال از حاکمیت دوباره طالبان می‌گذرد و افغانستان به تنها کشور جهان تبدیل شده که دختران از آموزش متوسطه و عالی به‌طور سیستماتیک محروم شده‌اند و زنان از بسیاری از عرصه‌های کار، حضور اجتماعی و حتی شنیده شدن صدای‌شان در فضای عمومی منع شده‌اند.

امروز، در افغانستان تحت حاکمیت طالبان، این اثر به شکل افراطی و نهادینه شده ظاهر شده است: جایی که نه تنها دستاوردها، بلکه حقوق بنیادین، حضور و حتی وجود اجتماعی زنان به طور عمدی انکار، محدود و مجازات می‌شود. روز جهانی زن فرصتی است برای یادآوری این واقعیت تلخ و همزمان تأکید بر اینکه سکوت در برابر چنین آپارتاید جنسیتی، خود بخشی از همان مکانیسم تاریخی اثر ماتیلدا است.

منطق برگزاری :

- ❖ بیش از ۲/۲ میلیون دختر نوجوان همچنان از آموزش محروم‌اند (گزارش‌های سازمان ملل و یونیسف تا پایان ۲۰۲۵).
- ❖ محدودیت‌های جدید در سال ۲۰۲۵ و اوایل ۲۰۲۶ شامل منع آموزش کتاب‌های نوشته‌شده توسط زنان، ممنوعیت شنیده شدن صدای زنان در تلاوت و آواز، یورش به محل کار زنان، و حتی ممنوعیت‌های گسترده‌تر بر حضور زنان در سازمان‌های بین‌المللی و کمکرسان ادامه دارد.
- ❖ این سیاست‌ها نه تنها نقض حقوق بشر، بلکه تهدیدی مستقیم برای آینده توسعه پایدار، کاهش فقر، بهداشت عمومی و ثبات اجتماعی-اقتصادی افغانستان به شمار می‌رود.
- ❖ روز جهانی زن ۲۰۲۶ فرصتی نمادین است تا جامعه بین‌المللی و فعالان حقوق زنان، این انکار ساختاریافته را دوباره برجسته کنند و نشان دهند که مبارزه با اثر ماتیلدا در قرن ۲۱، دیگر فقط در حوزه اعتبار علمی نیست؛ بلکه در حوزه بقا و کرامت انسانی زنان جریان دارد.

اهداف برنامه

- ❖ بازنمایی اثر ماتیلدا در بستر آپارتاید جنسیتی معاصر — نشان دادن پیوستگی تاریخی انکار زنان از قرن ۱۹ تا سیاست‌های طالبان در ۲۰۲۶.
- ❖ صدای برای زنان افغان — ایجاد فضایی (حتی مجازی یا نمادین) برای شنیده شدن روایت‌های زنان و دخترانی که مستقیماً تحت این محدودیت‌ها زندگی می‌کنند.
- ❖ افزایش آگاهی و فشار دیپلماتیک — مطالبه‌گری از جامعه جهانی برای به‌کارگیری واژه «آپارتاید جنسیتی» به‌صورت رسمی و پیگیری مکانیسم‌های حقوقی بین‌المللی علیه این سیاست‌ها.
- ❖ تقویت همبستگی فراملی — نشان دادن اینکه مبارزه برای حقوق زنان یک مبارزه جهانی است و انکار زنان در یک کشور، تهدیدی برای ارزش‌های حقوق بشری در همه‌جاست.
- ❖ تقویت مقاومت مدنی و خلاقانه — برجسته‌کردن نمونه‌های مقاومت زنان افغان (از آموزش مخفیانه تا فعالیت‌های زیرزمینی و هنری).

نتایج مورد انتظار

- ❖ تولید محتوای چندزبانه (متن، ویدئو، اینفوگرافیک) که حداقل به ۵ زبان اصلی (فارسی، پشتو، انگلیسی، عربی) منتشر شود و حداقل ۲۰۰٬۰۰۰ بازدید/تعامل ارگانیک داشته باشد.
- ❖ ایجاد حداقل یک بیانیه یا کارزار مشترک با حضور سازمان‌های حقوق بشری، نهادهای زنان و شخصیت‌های شناخته‌شده بین‌المللی با تمرکز بر «اثر ماتیلدا در افغانستان».
- ❖ افزایش اشاره به وضعیت زنان افغانستان در رسانه‌های بین‌المللی و شبکه‌های اجتماعی (با هشتگ‌های پیشنهادی: **Matilda Effect Afghanistan**، **#EndGenderApartheid**).
- ❖ مستندسازی حداقل ۱۰-۱۵ روایت مستقیم از زنان و دختران افغان (با رعایت اصل امنیت و ناشناس‌ماندن) برای استفاده در گزارش‌ها و لابی‌گری آینده.
- ❖ تقویت شبکه ارتباطی میان فعالان زن افغان داخل و خارج کشور برای ادامه حمایت‌های پایدار.

محور بحث:

❖ پیوستگی انکار زنان – از اثر ماتیلدا تا آپارتاید جنسیتی در افغانستان ۲۰۲۶ نشان دادن گذار تاریخی از محو اعتبار و دستاوردهای زنان (اثر ماتیلدا) به انکار سیستماتیک صدای، حضور و حقوق بنیادین آنها تحت طالبان: ممنوعیت آموزش بیش از ۲,۲ میلیون دختر، حذف کتابهای نوشته شده توسط زنان از دانشگاه‌ها، ممنوعیت صدای زنان در تلاوت و آواز، و تبدیل انکار به سیاست قانونی نهادینه شده آپارتاید جنسیتی.
سؤال: چگونه انکار تاریخی زنان امروز به محو کامل وجود اجتماعی آنها در افغانستان تبدیل شده است؟

❖ مقاومت زنان افغان و مطالبه‌گری جهانی علیه آپارتاید جنسیتی برجسته سازی اشکال مقاومت خلافتانه زنان (آموزش مخفی، فعالیت‌های زیرزمینی، هنری و دیجیتال) و لزوم فشار بین‌المللی: استفاده رسمی از اصطلاح «آپارتاید جنسیتی»، پیگیری مکانیسم‌های حقوقی جهانی، تقویت صدای زنان افغان، و همبستگی فراملی برای پایان این انکار ساختاریافته.
سؤال: چگونه می‌توان مقاومت زنان افغان را به فشار جهانی برای به رسمیت شناختن آپارتاید جنسیتی به عنوان جنایت علیه بشریت تبدیل کرد؟

پیام کلیدی:

اثر ماتیلدا در افغانستان دیگر فقط یک نام تاریخی نیست؛ یک سیاست جاری است که صدای زنان را خفه، حضورشان را ممنوع و آینده شان را تاریک و مسدود می‌کند. ما نه تنها یاد ماتیلدا جاسلین گیج را گرامی می‌داریم، بلکه صدا می‌زنیم: تا وقتی یک دختر افغان به‌خاطر جنسیت‌اش از مدرسه محروم است، تا وقتی صدای یک زن افغان جرم تلقی می‌شود، هیچ یک از ما واقعاً آزاد نیستیم.

فرمت:

- ❖ مدت زمان: ۲ ساعت، شامل سخنرانی کلیدی، بحث پنل و پرسش و پاسخ.
- ❖ پلتفرم: زوم، با پخش زنده در وبسایت ابتکار برین برای توسعه و کانال‌های رسانه‌های اجتماعی برین.
- ❖ گرداننده توسط کارشناسان ابتکار برین برای توسعه برای اطمینان از گفت‌وگوی فراگیر و سازنده هدایت می‌شود.

دعوت به اقدام:

ابتکار برین برای توسعه از ذینفعان دعوت می‌کند تا در این گفت‌وگوی حیاتی برای بازخوانی گذشته و ترسیم مسیری برای آینده‌ای بهتر برای افغانستان و منطقه. از طریق همکاری و نوآوری، این سمینار به ایجاد جوامعی ایمن تر و منسجم تر کمک خواهد کرد.